

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Eykabl.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Mikudag hin 22. mai 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

FF S. P. úr Konoy og Føroya Fiskimannafelag.

Navnið **Konoy** er óloysuliga knýtt til F. F. Væl er Konoy ikki longur virkismaður í fiskimannafelaginum, men alt sum tíðin liður, verður tað alt klárari og klárari, hvussu ómøguligt tað er at loysa navnið Konoy frá merkinum F. F. Tað stóð gný av Konoy, meðan hann virkaði í felagið okkara, meiningarnar um hann vóru greiðar fyri og ímóti. Allir, sum sóu og fataðu uppgávu felagsins rætt, søgdu, at **hann var maðurin**. Allir, sum høvdu misstrúgv til felagsskapin, og allir teir einiveldisharar í okkara fiskivinnu, sum felagið vendi sær ímóti, søgdu, at hann gjørdi illt verri, mong vóru tey álöp, Konoy fekk bæði opinber og í loyndum; men hann herðið seg ímóti teimum og helt áfram við virki sínum fiskimannum til frama, og nu aftaná mugu allir sanna, at arbeiði hansara bar góðar fruktir.

Í Decembarmánaði 1910 sendu 23 manns úr Gøtu út eitt bræv til Føroya fiskimenn, hari teir máldu til at stovna eitt fiskimannafelag. Konoy var ikki millum undirskrivararnar; men ivaleyst mundi hann vera tann, sum aftanfyrir stóð.

Tá so sendimenninir, 80 í tali, komu saman í Tórshavn í februar mánaði 1911 og har stovnaðu felagið, var **Konoy** valdur til formann, og frá tí degi til 31. december 1926 var hann formaður felagsins.

Eitt valt lið av sýsluformmonnum hevði Konoy uttan um seg: *Johan Fr. Ludvig, Porkeri, Rasmus L. Størsjöld, Hvalbø, J. H. Hjalte, Sandi, Hans Berthelsen, Strøndum* og *Daniel Klein, Gjógv*, kunnu vit nevna sum nakrar av teim fremstu, og har vórðu fleiri, sum árinu liðu; men tá til skarpskerðingar kom, var tað altíð Konoy, ið orðini fordi.

Nú, tá **S. P. úr Konoy** stillar seg sum kandidatur til fólkatingsvalið ímóti **A. Samuelsen**, kann tað vera vert, at fiskimenninir vera mintir á tað, sum **S. P. úr Konoy** hevur avrikað teimum til frama.

Hin 25. og 26. Januar 1912 skuldi fyrsti bardagin standa fyri álvara. Nú var felagið lógskipað, og nú høvdu álitismenn kraft ráðgerð um hina galdandi kontraktina við reidarafelagið „*Færoernes Rederiforening*“, sum stovnað var nøkur ár framanundan. Hesum hevði reidarafelagið játta. Á hesum ráðgerðarfundi mottu Konoy fiskimanna vegna, og hevði hann við sær Johan Fr. Ludvig úr Porkeri, sum tá var sýsluformaður fyri Suðuroy, tá fundurin var hildin á Tvøroyri.

Tann kontrakt sum tá var og hevði verið galdandi í langar tíðir, høvdu reidararnir smíðað einsamallir og hon var eisini eftir øðrum træðri.

Rætt nokk segði hon at fiskimaðurin skuldi hava triðjapartin av tí hann fiskaði; men har var einki víst avgjort nær hann skuldi hava peningin, ella um hann hevði rætt til at krevja nakað greitt uppgerils yvir tað, sum hann fekk triðjapartin av.

Hartil kom, at kontraktin pliktadi fiskimannin til at lata sín triðjapart av av agni, t. v. s. av øllum, sum gekk til agnaveiðu, og tað var tá prógvað, at teir reidarar sum neyvast gingu fiskimanninum, roknaðu fiskimanninum til útgjalds triðjapartin av: **iskossum, isi, silðagørnum, bátum** og øðrum óvissum ið kundi ætlast til brúks við agnaveiðu so sum **byrsur, lóður** og tilíkt. At hetta kundi hola allmikið burtur úr hinum »reina triðjaparti« sum fiskimaðurin skuldi fáa er eyðvita.

So legið tað kann ljóða fyri fiskimanninum í nútíðini, so var tað so at eitt pund Sterling sum tá stóð í 18,15 kr., bert skuldi roknast fyri 18 kr. í avrokning við fiskimennin. Hetta hevði nógv at týða tá, tí tá var mesti parturin av fiskinum seldur til Onglands. Frábýtsrætturin var tá eitt bert eiti og sera sjáldan nýttur.

Tað fyrsta sum **Konoy** setti skjotul á vóru allar tær óvissu útløgunurnar, ið av gingu hjá fiskimanninum. Endamálið var ein **reinur triðjapartur**. Kravið var blankt avvist í fyrstu atlogu; men **Konoy** var eingin bleytingur í ráðgerðarlísum og nú hann hevði fingið fótin inn um gátt í reidarafelagnum dróg hann brátt teir góðu harrar har sótu tryggir innanfyri inn í eina tingan um til-sjónarlátandi smáting, sum teir ongan ótta bóru fyri og mól so í klingur við øllum til tey stórra málini vóru komin uppi og máttu vera umrødd saman við teim smáum.

Sjálvsagt var tað ómøguligt at fáa framt alt á fyrsta fundi og **Konoy** gav tá eisini klókliga eftir í teim stóru málum hann hevði sett fram. Málið var at fáa hol á sín á so mongum stóðum sum móguligt og nýta tey í næstu atlogu. Endaði so hesin fundur við at **Konoy** fekk vunnið fiskimannum 12 smáar knaggar at knýta framtíðarkravini í, so at reinur triðjapartur einaferð kundi fæst í lag.

Hesi eru tey 12 smápunkti:

- 1) Løn eftir samráðum fyri at rigga til.
- 2) Eitt pund Sterling verður at rokna fyri 18,05 kr.
- 3) 150 skpd. skal reidarin tryggja.
- 4) Rættur fyri fiskimann at ænsa eftir vektini tá saltfiskurin verður vegin.
- 5) Rættur til uppgerils og avrokning fyri fiskimannin.
- 6) Rættur til at fáa æ vita vissan pris, áður enn reidarin tók við saltfiskinum.

7) Rættur til at krevja specificiseraða avrokning við ársendan.

8) 45 kr. sum minsta mánaðarløn til kokkin.

9) Rættin til at krevja pening innan 1. okt. fyri tann tisk sum fiskaður var fyri Ólavseku.

10) Reinan triðjapart av allari veiðu móti at lata $\frac{1}{3}$ av lóðri og agnsild.

11) Rætt til at krevja skipini reingjörð um varið, áður enn fólkí fór umborð.

12) Frian flutning til skipið ella 2 kr. í ferðapening.

Hetta kann kanska tykjast mongum ungum fiskimanni nú á døgum lítu vert; men tá var tað eitt stórt framstig, tí áður hevði alt ligið í tí óvissa og fiski menninir fingi triðjapartin so skerdan ella óskerdan sum reidararnir vóru menn til.

Tað er skiligt, at í hesum 12 smápunktum liggur fjalt alt tað, sum seinni er vunnið. Tað eydnaðist í fyrstu atlogu at bróta isin! Sterlingspundið er nú altíð roknað til dagskurs. Fiskimaðurin hevur einki sum helst at gera við at rinda fyri lóður og agnasild longur. Kokkalónin er meira enn 3-duplað. Specificeraða avrokningar eru nú allmennar. Tilriggingalónin er fastsett til 5 kr. pr. dag. Frábýtsrættur lögfestur o. s. fr.

Ráðgerðin var árlig og stríðið var standandi. Tað galt bæði um at halda tí, ið vunnið var og vinna meira; men fyrst og fremst galt um at stymbra felagsskapin millum fiskimennin, og í øllum hesum størvum hevði Konoy eina eydnusama hond. Mangir vóru dystirnir harðir, men ongaferð gekk tó aftur á hondina. Í neyðartíðini 1917—18 máttu fiskimenninir slaka niður í 27% vegna hitt dýra saltið; men í 1919 var tó vunnið uppáttur í 33 $\frac{1}{3}$ %, og man hetta ódnartakið vera eitt hitt dyggasta ið Konoy tók fyri fiskimannafelagið. Frá kl. 8 á kvøldi hin 8. februar til kl. 6 á morni 9. februar, í samfullar 10 tímar, stóð hesin trekkur um hin reina triðjapartin; men tá var hann eisini afturvunnin. Har skuldi bæði seiði og eirindi til!

Hetta arbeiði fyri fiskimennin gjørdi Konoy so at siga lönaleyst. Hann hevði fría telefon og somu dag- og ferðapeningar til fundar sum sýsluformenninir

og einki annað.

Tað er hesin maður sum so íðin og óeginnyttuga bardist fyri fiskimennin, sum nú stillar seg til fólkatingið. Hann starvar nú ikki longur í Fiskimannafelaginum, aðrir kunnu nú byggja víðari har á ta grund hann hevur lagt; men okkara fiskivinnu torvar aðrar góðar, stórar ábotur, ið koma mugu frá ríkiskassanum og lóggávvaldi landsins.

Á veljarafundinum í Havn 11. mai fell ein partur av orðaskiftinum millum **A. Samuelsen** og **Jóannes Patursson** um okkara fiskirætt undir Íslandi og vandan fyri at vit skulu missa hann, tá Íslendingar í 1940 siga upp sáttmálan við Danmark. **A. Samuelsen** helt tá fyri at her mundi eingin vandi vera, tí Íslendingar høvdu so stóran vinning uppá at keypa saltfisk frá føroyskum sluppum í Reykjavík, at teir heldur enn gjarna mundu loyva okkum at eiga sama fiskirættin sum nú.

Tað kann vera at hetta er rætt; men **A. Samuelsen** nevndi einki um, at hendan fiskasolan í Íslandi er **okkum** til stórt tap, ei heldur nevndi hann nakað um, at vit kunnu koma undan henni. Men rætturin er tann, at hendan sola er ein neyðarsola og at hon ger tað at okkara arbeiðsfólk gongur fyri einki, meðan tað kundi virka allan henda góða fisk til.

Okkara fiskimenn noyðast at selja fiskin í Íslandi, tí okkara fiskivinnu skortar so syndarlaga driftskapitil.

Okkara fiskiskip eru ovsmá til Grønlandsveiðuna og vit hava ovlftlan fiskiflota við. Skipini vit hava eru ovsmá og her er við at vaksa upp eitt fiskimannaproletariat, ið noyðist at ganga heima vegna tess tað ikki sleppur við. Her er nógv at takast við til frama fyri fiskivinnu okkara. **A. Samuelsen** tykist ikki — eftir tí hann segði á fundi sínum í Havn — at vita av hesum.

Konoy sum áður, so sum áður er peikað á, **hevur sýnt, at hann hevur bæði vilja og evnir til at arbeiða fyri fiskimanninum og teirra vinnuvegi.**

Einki er tí náttúruleigari enn at fiskimenninir nú valdagin 29. mai geva **KONROY** teirra stemmu og senda hann inn á fólkatingið sum teirra álitismann har.

Føroya Fiskimannafelag.

Rasmus Rasmussen,
felagskrivari.